

NEMERE ISTVÁN

Magyar merénylők
és összeesküvők

adamo books kiadó

Nemere István
Magyar merénylők és összeesküvők

Kiadó: Adamo Books Kft.

<http://adamobooks.com>

Felelős kiadó: ADAMO BOOKS KFT. ügyvezetője

Copyright © ADAMO BOOKS KFT.

Budapest, 2020

ISBN: 978-963-453-679-6

Tartalomjegyzék

Mi sem voltunk különbek...?	4
1. Egy különös „baleset”	6
2. Egy királynak nyoma vész	14
3. Álmos, az örök összeesküvő	29
4. A vak király ellen	42
5. Ne sajnáld a mérget!	48
6. Egy királyi összeesküvés	61
7. A rémület napja a palotában	96
8. Egy király furcsa halála	111
9. Halál Visegrádon	119
10. Merénylet a merénylők ellen	149
11. Szemtől szemben Mátyással	164

8. Egy király furcsa halála

A később Nagynak nevezett Anjou Lajos Róbert Károly elsőszülött fia volt. Így természetesen ő örökölte a magyar koronát, míg öccsei más királyi házaknál próbáltak szerencsét. Lajos is alkalmazta az Anjou-k kedvelt módszerét, ő is házasságokkal terjesztette ki hatalmát, vagy legalábbis befolyását Európa- szerte. Így aztán hamarosan rokoni szálak fűzték sok európai uralkodóhoz. A felesége lengyel volt, egyik lánya magyar, a másik lengyel trónra került, de nagy vágyát: a nápolyi királyság visszaszerzését semmilyen eszközzel nem tudta elérni. Pedig élete különféle korszakaiban nem sajnálta rá a pénzt és háborút is indított érte - nem is egyszer - ha úgy látta jónak. Még a soron következő pápákkal is összeveszett, vagy éppen megvesztegette őket - mikor-hogyan. Márpedig Nápoly nem lett az övé, csak majdnem. A véreskező királynő, Nápolyi Johanna nemcsak első férjét - Lajos öccsét - gyilkoltatta meg, de a további férjeinek sem kegyelmezett. Lajos bosszúja öccse haláláért csak harmincnyolc évvel később következett be. Meg kell hagyni: Lajos következetes és céltudatos ember lévén, ennyi ideig forralta a bosszút és végül - bár mások keze által, de saját akarata szerint - azt beteljesítette.

Sokat háborúzott keleten és délnyugaton - a litvánok és Velence ellen. Az első esetben mint lengyel király volt kénytelen így tenni, a másodikban viszont Dalmáciáért folytatott hosszan elnyúló, ádáz küzdelmeket a lagunák városállamával.

Amúgy rokonszenves ember volt, mondták és írták a kortársak. Nem azért, mert király volt, hát illett neki hízelegni. A leg- több leírás róla és természetéről, életéről külföldi krónikásoktól maradt fenn, ezeknek pedig nem volt érdekük „udvarolni” neki. Göndör hajú és szakállú, közepes termetű, nyílt és barátságos arcú férfi volt vastag ajkakkal és kissé csapott vállal. Vagy - más krónikás szerint - enyhén púpos is

volt... Ez utóbbi például egyáltalán nem volt pozitív, szépítő megállapítás.

Sok pénzre volt szüksége a háborúskodásokhoz, viszont a hadakozásokat jobbára úgy intézte, hogy minél kevesebb magyar vért veszítsenek. A pénzen ugyanis külföldi zsoldosokat fogadott és azok végezték el a véres munka nagyobb részét. A magyar urakkal Lajos igyekezett jóban lenni, így hát belül sem fenyegette veszély az uralmát. Valamiféle sznobizmus nyilván már akkor is volt a magyarokban, mert imponált nekik, hogy ilyen „világszerte” ismert és tiszteletben tartott királyuk van. Csak a nápolyi ügy rontotta el mindenki kedvét és Lajos tekintélyét. Hiszen az az átkozott nőszemély, Johanna a pápával szövetkezve (azt szó szerint megvásárolva) dacolt Lajossal. Aki bizony két alkalommal is hadat vezetett Itáliába és pár száz éves szünet után ekkor a magyaroktól ismét retteghettek arrafelé.

Ilyen körülmények között élt hát az ország azokban az időkben.

Az ő idejében volt talán a legnagyobb kiterjedésű az ország. Egyesek persze a voltaképpen önálló Lengyelországot is ide számítják, ami nem helyes, és hol három, hol négy tengert emlegetnek, amelyek úgymond az ország partjait mosták volna. Már a három sem pontos, a négy meg egyenesen földrajzifizikai lehetetlenség.

Szinte minden krónika a legmagasabb elismerés hangján szól Lajos királyról. Nem célunk most idézni mindezt és nem is szeretnénk Nagy Lajos uralkodásának pontos krónikáját adni ezeken a lapokon. Tény, hogy évtizedeken át ült a trónon és ezen hosszú idő alatt számtalan háborút viselt, olykor összetűzött a pápákkal, Bulgáriától Litvániáig, a horvátoktól a németekig szembefordult mindenkivel. De nemegyszer jó szövetségesei voltak és csak Velencével nem bírt soha elbánni.

Minket élete vége, konkrétan a halála érdekel.

Ugyanis ezzel kapcsolatban sem beszélnek semmiféle rejtélyről. Mindenki - a valamivel később élt krónikások is - elfogadják, hogy negyven év (1342-1382) után, ötvenhat évesen távozott ebből a földi világból. Ezen sem csodálkozhatunk, akkori fogalmak szerint ugyanis már

megérett a halálra. Ötvenhat éves embereket sokféle betegség elvihet manapság is, hát még akkor!

Nagy Lajosnak két felesége és három lánya volt. Minden feleség uralkodó családból származott és a lányok is koronás fők feleségei lettek. Elmondható tehát, hogy lehettek ellenségei a családnak, legfőképpen pedig neki magának. Hiszen rengeteg európai érdeket keresztezett, leginkább Velencével állt hadban és a végig megoldatlan nápolyi ügynek is számos elágazása volt. Amelyek véres bosszúra sarkallhattak államokat, állami vezetőket vagy akár tehetősebb családokat, nemzetségeket és egyes urakat is.

Mindenesetre külföldön sokkal inkább elfogadottabb, mint Magyarországon, hogy a nagy király életét orgyilkos oltotta ki. Mert bár a köszvény őt is kínozza és élete vége felé nem volt éppen az egészség szobra - de a betegségé sem! Ezzel magyarázható, hogy egyes krónikák szerint a király halála váratlan volt és ezzel megdöbbenést váltott ki alattvalóiból. Még a királyi udvarban is.

Persze túlzás lenne azt állítani - mint tette azt egy magyar szerző -, hogy külföldi adatok egyértelműen bizonyítják Nagy Lajos meggyilkolását. Egyértelműségről a valóságban szó sincs, ám akadnak nyugtalanító jelek. Úgy mond „apróságok”, de amikor már túl sok apróság gyűlik össze, azok valóban bizonyítani látszanak valamit.

Nem is várhatnánk el, hogy egyértelmű, minden kétséget kizáró bizonyítékok maradjanak fenn. Már csak azért sem, mert az ilyeneket - már ha vannak egyáltalán - a tett kudarca vagy sikere után általában megsemmisítik. Ritka az, hogy gondosan elhelyezik egy levéltárban. Persze, a világ egyik legrégebbi és már rengeteg titkot rejtő archívuma, a Vatikáni levéltár sok ilyen rettenetes, bár ma már csak érdekességnek számító titkot őrizhet.

Nem csoda persze, hogy a maga idejében senki sem gyanakodott és nem is kutakodtak a király halála körül. Abban az időben az ötvenhat éves halott normálisnak számított - így is tovább élt, mint az akkori férfi-átlagéletkor, amit persze a jó körülményeknek, kényelmes lakásnak, bőséges étkezésnek stb., tulajdoníthatunk - és az is sokat számított, hogy előtte

kerek negyven évig (és huszonkét napig...) ült a trónon. Ez mindenki számára elégségesnek tűnt, a legtöbben talán idősebbnek is hitték a királyt, hiszen két emberöltőnyi ideig vezette az országot, valóságos intézménynek számított már a személye, a neve is.

Bár mint említettük, ilyen politikai gyilkosságról ritkán maradnak fenn iratok, egyesek állítják, hogy ebben az esetben megesett ez a ritka kivétel.

A jelek szerint Velence, igazából az egyetlen kérlelhetetlen ellenfele volt az amely kész volt mindenre, hogy megszabaduljon a magyar királytól. Lajos ugyanis a szóban forgó negyven év alatt számos módon keresztezte a városállam, a köztársaság érdekeit.

Velence ugyanis elfoglalta Dalmáciát, amit Lajos nem nézhetett tétlenül. Már csak azért sem, mert még az Árpád-háziak korától kezdve Szlavóniát (Horvátországot) és a dalmát tengerpartot Magyarország szerves részének tartották. A velencei dózsák erről éppen ellentétesen gondolkoztak, elkerülhetetlen volt tehát az összecsapás.

Volt itt háború nem is egy, és voltak évekre elnyúló, követek útján folytatott békés tárgyalások is. Ám a diplomácia sem segített. Ezért aztán Lajos egy időben úgy döntött, hogy váratlan módon támad Velencére: nem a tétet jelentő dalmát tengerparton, hanem Ausztrián és más német nyelvű területeken át támadt Észak-Itáliára. Főleg német zsoldosokkal ment, „kiket nagyon szeretett és nyelvüket is értette”. Velencét ott verte meg, ahol az nem számított rá: A városállam körüli, egészen közeli területeken foglalt el ottani szárazföldi városait, földjeit.

Nem csoda hát, ha azokban az években Anjou Lajos magyar és lengyel királyt nagyon nem szerették a lagunák amúgy csodaszép városában. Mindenre készek lettek volna, hogy ezt az akadályt elhárítsák az útból. Persze úgy, hogy Dalmáciát se kelljen visszaadni a magyaroknak. Ámde Lajos csak élt, csak uralkodott és a konfliktusnak nem látszott a vége.

Persze minél tovább él és uralkodik egy király, annál nagyobb a matematikai esélye is annak, hogy előbb-utóbb utoléri őt egy bérgyilkos töre, golyója vagy mérge.

Nos, ma már a fellelt iratokból tudható, hogy a velencei Tizek Tanácsa - amely a közfelfogással ellentétben a dózsét, a névleges államfőt is irányította, kinek szerepe inkább a reprezentáció és olykor - háborús vészhelyzetben - a hadvezetése volt, de tényleges hatalmat a Tanács nélkül nem gyakorolhatott - felfogadott egy bérgyilkost.

Az illető nevét nem jegyezték fel. Mivel a velenceiek pontosan könyveltek, valószínűleg azért kellett mindezt írásban is lefektetni, mert valahogyan igazolni kellett a gyilkos-jelöltnek kifizetett összeget. Lám, a könyvelés és a könyvelők diadala!

A gyilkos nemesember volt és a szerződésben világosan az állott, hogy Nagy Lajos magyar király meggyilkolásáért kapja majd a nevezett összeget. Azonban - és erről is maradtak írások - a gyilkos végül is kevesellte az összeget és visszamondta a rendelést. Persze azt is fel kell tételeznünk, hogy csak a szokásos alku-folyamat része volt a dolog. Nyilván arra várt, hogy nagyobb összeget helyeznek kilátásba és akkor már érdemesebb lesz csakugyan elvégeznie a munkát.

Ez mellesleg valóban így történt, állítják a kutatók. A gyilkosnak sikerült a Tizek Tanácsától magasabb „bért” kialkudnia. Erről is kapott egy írásos ígéretet. Vagyis, ha sikerül a terve és visszatér élve, akkor a Tanács kifizeti neki az előre kialkudott összeget. Velence nem arról volt nevezetes, hogy nem tartja meg ígéreteit. Így legalább biztos lehetett benne, hogy a neki szolgáló emberek is elvégzik a feladataikat.

Most utólag a mi számunkra már kizárólag egyetlen baj van: ezzel meg is szakadnak a kézzelfogható, mondhatni „hivatalos” nyomok. A velencei levéltárban nem bukkantak ennél több adatra. Így például arra sem, hogy a bérgyilkos valóban elutazott-e Magyarországra és ott csakugyan végrehajtotta-e a vállalt feladatot?

Ugyan abban „reménykedhetnénk” még, hogy ha végül is az illető nem hajtotta végre a tettet, akkor ugyanerre a dokumentumra ezt is feljegyezték volna. Például annyit írtak volna rá, hogy „végrehajtás nem történt” vagy valami efféle, a hivatalok bikkfanyelvén fogalmazott formulát, szavakat. De nem.

Mi van hát akkor, ha a tettes csakugyan eljutott ide, ahol persze nem velenceinek, hanem valamilyen Velence-közeli másik városállam polgárának vallotta magát? Kereskedő volt, vagy zsoldos, netán munkát kereső katonatiszt? Vagy írástudó, aki esetleg kódexmásolói munkára pályázott? De az is lehet, hogy vándorpapnak álcázta magát és így reménykedhetett abban, hogy bejuthat a visegrádi királyi udvarba...

Szakemberek oknyomozó munkájából tudjuk, hogy Velencében kétszer: 1378-ban és három évvel később, 1381-ben (Lajos halála előtt nem egészen egy évvel!) merült fel a bérgyilkos kiküldésének ötlete. Ezekben az övezetekben is zajlott a háború a két ország között.

Giuliano Baldacchi volt a velencei nemes úr neve, aki nem kevés pénzért vállalta volna a tettet. Ma már azt is mondhatjuk: talán ráérezett, hogy a Tízek Tanácsa bajban van és a szokásosnál nagyobb árat is hajlandó fizetni. Ezért hát készpénzben 121 ezer aranyat kért, ami valóságos vagyon volt akkoriban, Európa bármelyik államában ebből az összegből valaki tisztos kisebb birtokot és magának, családjának kényelmes életet biztosíthatott élete végéig.

Ámde Signor Baldacchinak ez nem volt elég. Kizsarolta a Tanácsból, hogy ezenfelül majdan kapjon egy várkastélyt is! Nyilván kinézte már magának leendő otthonát és így az egész remélt nagy összeget már csak arra fordíthatta, hogy életét igen kényelmessé és biztonságossá tegye.

Mellesleg igencsak optimista ember lehetett ez a Baldacchi, hisz remélte, hogy aljas tette után bántatlanul elhagyja majd Visegrádot, mi több, Magyarországot, és hazatérhet Velencébe bántatlanul! Ez ismét csak arra utal, hogy nem egy szál karddal rohant volna Lajosra - miként tette azt a felbőszült Zách Felicián Lajos apjával - és nem is lőtt volna lesből a királyra. Nem, itt olyan módszer alkalmazásáról volt szó, amelynél a tettes nem lepleződik le.

Vagyis - a méreg!

Tudjuk, hogy a Tízek Tanácsa csak addig sokallotta az összeget, míg Nagy Lajos hadai elég közel nem értek a városhoz. Amikor már Velence léte forgott veszélyben (akárcsak 380 évvel korábban, amikor is éppen az 1000. év

nyarán az arra portyázó magyarok nyergeken próbáltak átúszni a lagunák városába, hogy azt kifosszák, de kudarcot vallottak) - akkor a Tanács ismét elküldött Giuliano Baldacchiért. Aki persze ebből is látta, hogy most már többre is hajlandó a Tanács, hát szemtelenül emelte az árat és az aranyak mellé egy várkastélyt is kért.

És megígérték neki.

Tudjuk más forrásokból, hogy ha Velence követeket küldött valahová, e diplomaták általában két ellenállhatatlan „anyagot” vittek magukkal. Az egyik mindig nagy mennyiségű arany volt, hogy megvásárolják, megvesztegessék, a velencei politika oldalára állítsák a kisebb politikusokat, döntéshozókat. A másik anyag viszont a méreg volt, ezek pontos használatára is kioktatták a diplomata urakat. Ugyanis akit nem lehetett megvesztegetni, de megkerülni sem, és az illető keményen ellenállt a velencei törekvéseknek, érdekeknek - akkor kellett bevetniök ezt a másik „anyagot”...

Persze az is megeshetett, hogy az orgyilkos útnak indult, el is jutott talán Magyarországra - de ekkor, 1382. szeptember 12-én a király (éppen Nagyszombatban tartózkodott) — az orgyilkos számára is váratlanul meghalt. Ez azonban a Baldacchi-féle kalandorokat nem zökkenthette ki nyugalmaikból - hazament és azt mondta, hogy lám, végrehajtotta a feladatot. Ha nagyon igyekezett, még a hivatalos hírvivő futár előtt érkezhettek haza. Ahol a vérdíj kifizetését természetesen visszatartották addig, mígnem más források is megerősítik a halálhírt.

Lehet egy később nagy vagyonú, tehetős itáliai arisztokrata család alapozta meg vagyonát, származását, fényes karrierjét ezzel az egyszerű trükkel?

De azt sem zárhatjuk ki, hogy Baldacchi eljutott a magyar király közelébe és pár hét, vagy néhány hónap alatt megtalálta a módját, hogyan juttathatja célba a mérget.

Ha nem éppen 1381-ben történt volna a megegyezés a Tízek Tanácsa és az orgyilkos között, könnyebben legyintheznék az ügyre. Nem valószínű, hogy a bérgyilkos éveket vesztegetett volna az életéből erre az ügyre. Bár, ha megérte...

De itt időben nagyon is közel van egymáshoz a két esemény és ez bizony már elgondolkasztató egybeesés. A két esemény között vagy nyolc-kilenc hónap, vagy esetleg tizenöt-tizenhat hónap is eltelhetett attól függően, hogy a sajátos velencei egyezség 1381 melyik részében következett be. De míg abban az időben valaki eljutott Velencéből Magyarországra, ott megtalálta a módját, hogyan jusson be az udvarba, aztán onnan hogyan kerülhessen a király közvetlen környezetébe, vagy legalábbis oda bejuttasson valakit, aki majd célba viszi a mérget - erre bizony kellett fél év, vagy több is.

Akik az orgyilkosság, vagyis a merénylet mellett kardoskodnak, azt állítják, hogy a király hosszas betegeskedése ellenére is teljesen váratlanul halt meg. Ez persze a mérge mellett szól, de azt még egyáltalán nem teszi biztos tényé.

Akár így történt, akár nem - az ország valóban sokat veszített vele és a krónikás aligha szépítgette a dolgot, amikor ilyen sorokat vetett pergamenre.

„Az Úr hívására eltávozott ebből a világból (...) Kevéssel ezelőtt egy csodálatos üstökös tűnt fel. Halála miatt akkora gyász támadt az országban, hogy szinte mindenki megsiratta, akár saját hallottját.;”

Minden bizonnyal így is volt.